

I.

Zpráva o situaci v oblasti migrace ke dni 15. března 2017

Tento materiál byl vytvořen Ministerstvem vnitra v rámci plnění usnesení vlády ze dne 12. října 2015 č. 824, kterým se mění usnesení ze dne 29. července 2015 č. 621, o Strategii migrační politiky České republiky a Komunikační strategii České republiky k migraci. Členům vlády je zpráva předkládána každých 14 dní a poskytuje jim aktuální informace vztahující se k období uplynulému od předložení poslední zprávy.

1. Situace v České republice

Pokračující migrační vlna se i v první polovině března 2017 vyhýbá České republice, na jejímž území jsou zjišťováni pouze jedinci či malé skupiny migrantů.

V období od 1. do 15. března 2017 bylo v České republice evidováno celkem 59 žádostí o mezinárodní ochranu. Nejvíce žádostí o mezinárodní ochranu podali státní příslušníci **Ukrajiny**, konkrétně **16 žádostí**. Dalšími v pořadí byli žadatelé z **Ázerbájdžánu (6), Afghánistánu (4), Kazachstánu (4) a Ruské federace (4)**

V rámci tranzitní nelegální migrace bylo od počátku posílených opatření vyhlášených dne 17. června 2015 do konce sledovaného období zjištěno **3 839 osob**. V období od 1. do 15. března 2017 bylo zjištěno **6 případů tranzitní nelegální migrace**. Mezi zjištěné jedince patřili občané **Sýrie (4) a Afghánistánu (2)**. Ke třem zjištěním došlo v Jihomoravském kraji, ke dvěma ve Zlínském kraji a k jednomu v kraji Ústeckém. Ve sledovaném období byly mezi příchozími zjištěny dvě ženy a jedno dítě do 15 let. Cílem pěti zjištěných osob bylo Německo, zbývající osoba cestovala do Itálie.

V zařízeních pro zajištění cizinců pobývalo k 15. březnu 2017 celkem 103 osob. V ZZC Bělá Jezová bylo k tomuto datu zajištěno 16 osob, v ZZC Vyšší Lhoty 27 osob a v ZZC Balková 60 osob. Mezi hlavní zajištěné státní příslušnosti v českých ZZC momentálně patří **občané Ukrajiny (59), Vietnamu (7) a Moldavska (6)**. V současné době se v českých ZZC nachází 14 žen (ZZC Bělá Jezová).

2. Situace v Evropské unii

Řecko a vývoj na západo-balkánské migrační trase

Od začátku roku do 15. března 2017 byl zaznamenán příchod celkem 2 871 osob (statistika UNHCR). Situaci na západo-balkánské trase se díky jednotlivým opatřením přijatým v prvních měsících roku 2016 podařilo stabilizovat a z velké části tak zamezit nekontrolovanému pohybu migrantů podél této trasy dále do EU. Klíčovou úlohu sehrálo **společné prohlášení členů Evropské rady a tureckého premiéra z 18. března 2016**, ale také faktické omezení průchodnosti trasy (zejména díky uzavření hranice mezi Řeckem a Makedonií).

Prohlášení EU/Turecko se nadále těší obecné podpoře členských států a plní svůj ultimátní účel. Situaci v regionu však lze nadále považovat za potenciálně kritickou, zejména s přihlédnutím na několik křehkých faktorů jak samotné spolupráce s Tureckem, tak všeobecné situace v regionu. V posledních měsících situace vyeskalovala zejména ve vztahu k bilaterálním vztahům několika členských států a Turecka, kdy v návaznosti několik médií informovalo o vypovězení části smlouvy z turecké strany. Tato informace našim zastupitelským úřadem v Ankaře potvrzena nebyla.

Problematické a neefektivní však nadále zůstává navracení osob z Egejských ostrovů – k 14. březnu 2017 bylo **navráceno pouhých 916 osob** (z toho pouze 166 Syřanů). Společné prohlášení přitom předpokládá, že EU z Turecka přesídlí jednoho Syřana za jednoho vráceného Syřana, který přicestoval nelegálně na Egejské ostrovy (k 14. březnu 2017 bylo **presídleno do EU už celkem 3 919 syrských uprchlíků** - nejvíce do Německa (1 403) a Nizozemska (751)). Neefektivita tohoto mechanismu je způsobena především povinnostmi vyplývající z evropského azylového *acquis* posoudit

žádost o azyl všech osob, které o ni na řeckých ostrovech požádají. Žadatele tak nelze vrátit zpět až do konečného vyřízení jejich žádosti (včetně odvolání). Drtivá většina osob vrácených do Turecka se tak rekrutuje z kategorie osob, které v Řecku o azyl nepožádaly, resp. z osob, které dobrovolně požádaly o návrat. Naopak majorita osob přibývajících na Egejské ostrovy o azyl požádala a není proto možné je proti jejich vůli vrátit až do konečného (druhoinstančního) rozhodnutí o jejich žádosti.

Z celkového příslibu 3 mld. EUR již Evropská komise v rámci **nástroje pro uprchlíky v Turecku** alokovala 2.2 mld. EUR pro období 2016-2017 (do současné doby bylo vyplaceno okolo 748 mil. EUR).

Uzavření západo-balkánské trasy, neefektivita navracení migrantů a pomalé provádění relokací **vytváří trvalý tlak na Řecko**, které na svém území hostí přes 62 000 migrantů (dle statistik IOM). Situace je kritická především na řeckých ostrovech, kde k **14. březnu 2017 pobývalo 14 129 osob při kapacitě pouhých 9 000 míst**. V návaznosti na zimní měsíce sice řecké úřady přikročily k přemístění některých migrantů na pevninu a došlo k navýšení počtu lůžek v jednotlivých ubytovacích zařízeních, avšak celková kapacita je stále nedostatečná a problematická bezpečnostní situace i nadále přetrvává. Dle Komise zveřejněné páté hodnotící zprávy o provádění prohlášení (dne 2. března 2017) nadále přetrvávají hlavní nedostatky z minulých měsíců, tj. extrémně zdlouhavé procedury zpracování žádostí o mezinárodní ochranu, dlouhé lhůty pro vydání rozhodnutí odvolacích komisí, apod. Tato situace tak často vede k frustraci osob a podněcuje napětí. Evropská komise radí řecké straně, aby se zaměřila především na tyto nedostatky, jejichž vyřešení by se pozitivně promítlo jak na implementaci mechanismu 1:1 dle společného prohlášení EU-Turecko, tak by ulevilo celkovému tlaku. Cílem by se měl být stav, kdy Řecko ve spolupráci s dalšími členskými státy bude schopno v rámci mechanismu 1:1 navracet větší počet osob, než jich na ostrovy přichází.

V důsledku uzavření řecko-makedonské hranice a prohlášení EU-Turecko došlo též **ke zvýšenému migračnímu tlaku na hranici Turecka s Bulharskem**, kterému již pod hlavičkou Frontex/EBCG byla poskytnuta pomoc při dohledu nad státními hranicemi. Další alternativní trasy pro migraci přes Albánii jsou (zejména díky špatné přístupnosti) využívány spíše sporadicky.

Itálie a vývoj na centrální středomořské trase

Zatímco rok 2016 se na východní středomořské trase nesl v duchu mohutného poklesu příchodů, **situaci na centrální středomořské trase** (s Itálií jako vstupním bodem) se vyřešit stále nepodařilo. Trasa tak zůstává nadále velice aktivní, kdy čísla za první dva měsíce roku 2017 jsou o zhruba 66 % vyšší než za stejné období roku 2016 – **celkově byl k 14. březnu zaznamenán příchod 15 852 osob** (statistika Evropské komise). Smíšené migrační toky jsou na této trase složeny jinak než v případě východo-středomořské trasy - drtivá většina příchozích nemá nárok na udělení mezinárodní ochrany v EU.¹ Jedním z hlavních důvodů zvýšené míry zneužívání této trasy k nelegální migraci do EU jsou patrně posílené námořní operace (*search and rescue*) nevládních organizací u severoafrického pobřeží, které motivují převaděče vysílat na moře více migrantů, protože existuje záruka jejich záchrany a převozu na evropskou pevninu. Motivací též zůstává **neschopnost EU a jejích členských států vracet do zemí původu (nebo tranzitu) nelegální migranty**. Žádost o azyl tak nelegálním migrantům slouží,

---

¹ Hlavní národnosti představují občané Nigérie, Eritrey, Guiney, Pobřeží Slonoviny a Gambie.

ať už do EU vstoupí s jakoukoliv motivací, k (přínejmenším dočasně) legalizaci jejich pobytu na území EU/Schengenu.

Evropská komise na začátku března 2017 vydala revidovaný plán akční plán k návratům, kde vyzývá k potřebnému zefektivnění návratové politiky, a doporučení k efektivnější realizaci návratů implementací směrnice 2008/115/ES. Celková míra realizovaných návratů oproti vydaným rozhodnutím v EU je velmi nízká – po odečtení realizovaných návratů do západo-balkánských států se pohybuje na 27 %.

S ohledem na vytiženost trasy se pozornost postupně stáčí ke snahám řešit situaci v tranzitních severoafrických státech. To se týká zejména Libye, odkud bylo v roce 2016 uskutečněno přes 90 % všech vyplutí směrem do Itálie. Snahy jsou vyvíjeny na bilaterální i unijní úrovni. Italský premiér Gentolini na počátku února podepsal se svým libyjským protějškem Sarrádzem **memorandum o porozumění v oblasti boje proti nelegální migraci, obchodování s lidmi a převaděčství**, kde se obě strany zavázaly k posílení spolupráce při kontrole námořních hranic. Evropská komise dne 25. ledna 2017 představila společné sdělení „*Migrace na trase přes centrální Středomoří. Řízení toků, záchrana životů.*“, kde identifikovala hlavní nedostatky a výzvy při snižování migrace na této migrační trase a navrhla několik opatření, které se staly základem pro diskusi hlav členských států EU na únorovém neformálním summitu. Výsledkem se stala tzv. **Maltská deklarace**, ve které lídři EU28 představili vodítka pro další práci a načrtli prioritní akce ve vztahu k Libyi: posílení podpory libyjské národní pobřežní stráže (prostřednictvím operace SOPHIA či projektu středomořské sítě Seahorse); vytvoření dalšího úsilí na rozbití operačního modelu převaděčů; podpora místních komunit v Libyi; pomoc při snižování tlaku, jemuž jsou vystaveny libyjské pozemní hranice; prohloubení dialogu a spolupráce v oblasti migrace se všemi sousedními zeměmi; atd. MT PRES, ve spolupráci s Komisí a Evropskou akcí pro vnější činnost, již v návaznosti představilo implementační plán konkrétních opatření, které jsou postupně prováděny v praxi.

Jednotlivá dílčí opatření k řešení situace v centrálním Středomoří vycházející z Evropského programu pro migraci (květen 2015) podpořeného Vallettským summitem k migraci (listopad 2015) jsou prosazována též prostřednictvím tzv. **Partnerského rámce se třetími zeměmi** (červen 2016), který předpokládá posílenou spolupráci s relevantními třetími zeměmi, kdy právě otázka migrace je vymezena jako ústřední téma dialogu. Evropská služba pro vnější činnost ve spolupráci s Komisí a za přispění členských států v současné době vyjednává tzv. kompakty se čtyřmi klíčovými zeměmi původu migrace (Nigérie, Mali, Senegal, Etiopie) a jednou zemí transitu (Niger). Evropská komise počátkem března představila třetí hodnotící zprávu provádění tohoto rámce, kde se v porovnání od minulých zpráv objevuje negativněji laděný tón co do výčtu nedostatků, zejména ve vztahu k efektivitě návratů, které se, i přes poskytnutou finanční asistenci, prosazovat stále nedaří. Nejpozitivněji se přijatá opatření odráží ve vztahu k Nigeru, kde došlo k výraznému snížení transitní migrace skrze Agadez a povedlo se postoupit v boji proti pašerákům. Výsledky u dalších čtyř zemí jsou však velice limitované, kdy např. úspěšnost navracení do klíčové země původu nelegální migrace do EU Nigérie se i nadále pohybuje pod 30 %. V rámci klíčového nástroje na implementaci projektů – Svěrenecký fond EU pro Afriku – bylo doposud odsouhlaseno okolo 106 projektů v celkové hodnotě 1.5 mld. EUR a došlo k rozšíření jeho působnosti na další migračně relevantní země – Pobřeží Slonoviny, Ghana a Guinea.

Snahy o reformu společného systému/Legislativní návrhy

Scílem **reformovat** (dle Evropské komise aktuálně nefunkční) **společný evropský azylový systém** (SEAS) vydala Komise dne 4. května 2016 návrhy novely dublinského nařízení, nařízení k databázi EURODAC a návrh nařízení posilujícího mandát Evropského podpůrného azylového úřadu (EASO). Následně v červenci Komise představila, tzv. druhý azylový balíček, kde mj. navrhla legislativu ustavující společný rámec EU pro přesídlování a představila tři legislativní návrhy, které mají posílit integraci azylových pravidel. Komise navrhla nahradit směrnici o azylovém řízení a kvalifikační směrnici nařízeními. Dále hodlá provést revizi směrnice o podmínkách přijímání žadatelů o azyl. Všechny legislativní návrhy jsou v této době diskutovány na pracovních skupinách Rady.

Návrh revize **obsahuje pro řadu ČR problematické aspekty, mj. mechanismy, které předpokládají povinné přerozdělování migrantů**. Ve snaze najít konsensus napříč členskými státy na podobě nového systému již SK PRES představilo návrh na vytvoření tzv. flexibilní solidarity, která je nyní dále rozpracovávána MT PRES. Názorový rozkol však stále přetrvává. Kontroverzi také vyvolávají **návrhy na posílení kompetencí EU na úkor členských států**.

Součástí reformovaného systému mají být také opatření týkající se ochrany vnějších hranic EU. Schválený nový mandát **Evropské pohraniční a pobřežní stráže** (*European Border and Coast Guard - EBCG*), který se postupně daří implementovat v praxi (vytvoření týmu rychlého nasazení složeného z 1500 osob, operabilita návratových týmů, apod.), by měl dále doplnit v současné době projednávaný **systém vstupu a výstupu, systém EU pro cestovní informace a povolení (ETIAS)** a v prosinci představený návrh reformy **Schengenského informačního systému (SIS)**. Důležitým aspektem ochrany vnějších hranic by se též měla stát revize **Schengenského hraničního kodexu (SBC)**, u které bylo v prosinci 2016 na jednání COREPER II schváleno finální kompromisní znění.

Důležitá setkání/přijatá opatření

Dne 9. března 2017 se v Bruselu uskutečnilo pravidelné zasedání Evropské rady (ER). Zasedání bylo věnováno hospodářským otázkám, bezpečnosti a obraně, migraci a západnímu Balkánu. Delegaci ČR vedl předseda vlády Bohuslav Sobotka. Pokud jde o migraci, ER se věnovala zejména jejím vnějším aspektům s důrazem na implementaci Maltského prohlášení z 3. února 2017. Vyzvala k pokračování v podpoře Libye a dalších partnerů v regionu severní Afriky a zdůraznila potřebu sledovat vývoj i na ostatních migračních trasách. Zdůraznila rovněž význam návratové politiky a vyzvala Radu k rychlému projednání revidovaného akčního plánu v oblasti navracení. V rámci vnitřní dimenze migrace ER vyzvala k dalšímu úsilí o urychlené naplnění všech aspektů komplexní migrační politiky odolné vůči budoucím krizím a opětovně zdůraznila potřebu dosáhnout konsensu na azylové politice EU v průběhu MT PRES. Tématu se bude ER opět věnovat na svém červnovém zasedání.

Schválené nařízení k novému **suspenzivnímu mechanismu** (mechanismus znovuzavedení víz) i k převedení **Gruzie** mezi třetí státy, jejichž občané jsou osvobozeni od vízové povinnosti, byly vyhlášeny v Úředním věstníku EU. Oba tyto předpisy budou účinné od 28. března 2017. Upuštění od vízové povinnosti ve vztahu k Ukrajině se předpokládá na první polovinu června 2017.

Kontroly na vnitřních schengenských hranicích

Dále trvá dočasné znovuzavedení kontrol na některých úsecích vnitřních schengenských hranic: do 15. července 2017 ve Francii – vyhlášen stav nouze; dále také ve Švédsku, Dánsku, Německu, Rakousku a přidruženém Norsku na základě článku 29 Schengenského hraničního kodexu podle rozhodnutí Rady ze 7. února 2017. Rada na doporučení Komise již po několikáté přijala navržené prodloužení na provádění kontrol, tentokrát až **do 11. května 2017.**

3. Relokace a přesídlování

3.1. Přesídlování – aktuální informace

Jedním z opatření přijatých v rámci společné dohody EU a Turecka pro řešení migrační krize je také přesídlovací mechanismus syrských uprchlíků z Turecka do EU, a to především princip 1:1 (za každého Syřana, který bude vrácen do Turecka z řeckých ostrovů, bude jiný Syřan přesídlen z Turecka do EU). K přesídlování využijí členské státy primárně své dosud nesplněné závazky, jež učinily 20. července 2015 (aktuálně zbývá přesídlit do EU na základě tohoto schématu cca 8 000 uprchlíků, pro ČR je to 348 osob), případně nevyužitou relokační kvótu – 54 000 osob (pro ČR se jedná o 1 281 osob). V rámci plnění závazků spjatých s dohodou EU – Turecko obdržela Česká republika spisy s daty o syrských uprchlících v Turecku.

3.2. Relokace v rámci dočasných opatření ve prospěch Itálie a Řecka

Implementace relokací jak z Itálie, tak z Řecka ve všech směrech stále vážne a samotná realizace je velmi pomalá. **K 12. březnu 2017 bylo celkově relokováno 14 093 osob z Řecka a Itálie**, což představuje zhruba 13,3% úspěšnost v naplnění celkové relokační kvóty 106 000 osob. **Z Řecka** bylo ke dni 12. března 2017 relokováno celkem **9 924 osob**. V období od 27. 2. do 12. 3. 2017 došlo k relokační 360 osob, z toho 236 do Německa, 67 do Norska, 33 do Belgie a 24 do Portugalska. **Z Itálie** bylo ke dni 12. března 2017 relokováno celkem **4 169 osob**. V období od 27. 2. -12. 3. 2017 došlo k relokační 469 osob, a to 184 do Německa, 144 do Norska, 53 do Nizozemska, 29 do Belgie, 23 do Portugalska, 17 do Lotyšska, 11 do Slovinska a 8 do Litvy.

V Itálii lze v poslední době zaznamenat mezi nově přípluvšími osobami významný pokles cizinců oprávněných účastnit se relokačního programu. Způsobilé osoby k relokační jsou státní příslušníci Burundi, Eritrei, Malediv, Ománu, Kataru, Sýrie a Jemenu, zatímco mezi nově příchozími migranty převažují občané Guinei, Pobřeží slonoviny, Senegalu, Nigérie a Gambie. V Itálii je v současné době přibližně 5 000 Eritrejců, kteří projeví zájem o relokační program. V Řecku se poté nachází přibližně 20 000 osob, převážně Syřanů, které se kvalifikují pro relokační.

3.3. Implementace konceptu hotspots v Itálii a Řecku a plány na posílení azylových systémů těchto zemí

Aktuálně jsou v Itálii oficiálně funkční 4 hotspoty (Lampedusa, Pozzallo, Trapani a Taranto); Řecko v současnosti disponuje 5 funkčními hotspoty (Chios, Lesbos, Leros, Samos a Kos).

Účelem hotspotů by mělo být komplexní zajištění procedur ve vztahu k cizincům nelegálně vstupujícím na území EU od registrace až po zahájení příslušných kroků

v souvislosti s legalizací či ukončením pobytu, V souvislosti s prohlášením EU – TR se významně posílila úloha hotspotů v Řecku – ty nyní slouží jako zajišťovací uzavřená centra, ze kterých by měli být všichni migranti vraceni zpět do Turecka. Požádají-li cizinci o azyl, je s nimi nejdříve vedeno řízení o mezinárodní ochraně. Délka řízení o mezinárodní ochraně dosahuje řádu měsíců, zatímco doba detence je zákonem stanovena na 25 dnů od vstupu na řecké území. Po uplynutí této doby je cizincům povolen pohyb mimo hotspot. Po dobu probíhajícího řízení o mezinárodní ochraně však není (až na stanovené výjimky) povoleno opustit území ostrova.

Důležitou roli při implementaci konceptu hotspots v Itálii a Řecku zaujímá Evropský podpůrný azylový úřad (EASO), jež poskytuje asistenci zejména ve věci relokačního procesu a implementace prohlášení EU-Turecko. V souvislosti s uvedenými aktivitami EASO mimo jiné zajišťuje vysílání národních expertů za účelem podpory a asistence státním úřadům zemí zasažených migrační krizí.

V souvislosti s fungováním hotspotů v Itálii a Řecku, relokacemi a implementací prohlášení EU-Turecko bylo nominováno celkem 61 českých expertů a bylo realizováno 58 vyslání za účelem podpory aktivit EASO. **Česká republika je aktuálně šestou neaktivnější zemí z hlediska vysílání expertů do služeb agentury EASO působící v hotspotech v Itálii a v Řecku. V případě Itálie byla Česká republika v roce 2016 dokonce na prvním místě v počtu vyslaných expertů a třetím místě s ohledem na délku působení.² Aktuálně působí na žádost EASO 2 experti Ministerstva vnitra v Řecku a 2 experti v Itálii.**

V současné době připravujeme vyslání 1 experta do Řecku, s plánovaným počátkem vyslání k 27. 3. 2017. Další 2 experti budou vysláni do Itálie s předpokladem data vyslání 2. dubna a 9. dubna.

4. Integrace a komunikace

4.1. Nový Státní integrační program (SIP)

Existence Státního integračního programu (SIP) pro osoby s udělenou mezinárodní ochranou v roce 2016 a v letech následujících s platností od 1. ledna 2016 má právní oporu v § 68 až 70 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu.

Ministerstvo vnitra dne 16. 1. 2017 předložilo vládě nové Usnesení o změně usnesení vlády ze dne 20. listopadu 2015 č. 954, o státním integračním programu pro osoby s udělenou mezinárodní ochranou v roce 2016 a v letech následujících. Vláda schválila Usnesení č. 36 ze dne 16. ledna 2017. Ministerstvo vnitra zajistí funkci generálního poskytovatele integračních služeb v roce 2017 a v letech následujících. V roce 2017 poskytne integrační služby Správa uprchlických zařízení ministerstva (SUZ).

V roce 2016 vstoupilo do SIP 510 oprávněných osob, mezi nimiž byli nejvíce zastoupeni státní příslušníci Ukrajiny, Sýrie, Iráku a Kuby. Přešlý generální poskytovatel integračních služeb - Charita ČR - do konce roku 2016 neuzavřela individuální integrační plán (IP) s celkem 130 oprávněnými osobami. SUZ dokončí přípravu IP s těmito oprávněnými osobami. Od 1. 1. 2017 dále podalo žádost do SIP 26 osob s udělenou mezinárodní ochranou.

---

² Za období 15. 09. 2015 – 31. 12. 2016.

4.2. Analýza nálad veřejnosti a komunikační aktivity

V souvislosti s aktuální migrační situací probíhá pravidelné informování ve všech oblastech, souvisejících s problematikou migrace. Informační aktivity jsou cíleně zaměřeny na mediální výstupy – TV, rozhlas, noviny, časopisy, propagační materiály.